323.1(4:=163.3)
изворен научен труд

ЕГЗИЛОТ КАКО ТРАЈНА ТРАУМА ИЛИ ЕГЕЈСКАТА ТЕМА – ЗАБОРАВЕНА/ЗАБРАНЕТА ИСТОРИСКА ПРИКАЗНА

д-р Лорета Георгиевска - Јаковлева

Универзитет „Св. Кирил и Методиј" - Скопје
Институт за македонска литература

клучни зборови: идентитет, историја, забранета приказна, егзил, траума
key words: identity, history, forbidden narration, exile, trauma

Во разгледувањето на посочената тема поаѓаме од актуелното прашање за заедничкиот европски идентитет и нормативната основа како насока во неговото остварување. Во документите кои ја регулираат правната основа на Европската унија и барањето за изградба на заедничкиот идентитет, меѓу другото се нагласува:

1. определбата дека остварувањето на европскиот идентитет се заснова на начелата на слобода, демократија, почитување на човековите права, слободата, владеењето на правото, со што се нагласува потребата од процесот на создавање на сè поцврсто единство;
2. јасно изразената желба за солидарноста меѓу народите на Европа, со почитување на нивната историја, на културата и на нивните традиции и
3. одредбата дека својот внатрешен идентитет, Европската унија ќе го потврди со остварување на различни цели, кои ќе се базираат на интересите на државјаните на своите држави членки.

Од ова јасно произлегува дека ЕУ е замислена како простор на слобода, безбедност и правда. Ако се појде од тезата дека во правната регулатива европскиот идентитет се дефинира како процес на создавање на единство во кој слободата, демократијата и почитувањето на човековите права се врвни вредности, заедно со заложбата за почитување на историјата, културата и традициите на секоја нација, тогаш потребата за културна соработка меѓу земјите од Европа се наметнува како неопходност. Оттука и потребата за подобро меѓусебно запознавање и ширење на културата и на историјата на европските народи и заштита на културното наследство како заедничка придобивка за сите европски земји. Логично звучи заложбата за почитување и поттикнување на културните различности како културно богатство, а не како пречка во остварувањето на европскиот идентитет.

Но, навидум беспроблематичните барања во процесот на стекнување на заедничкиот европски идентитет, во практиката произведуваат проблеми како од апект на третманот на историјата така и од социјално-психолошки ас-

пект. Се поставува прашањето за амбивалентниот однос на ЕУ кон сопствената историјата кој резултира со правила за тоа што таа смее и може да памети од сопственото минато, а што треба да се заборави? Дали како дел од стратегиите за заеднички европски идентитет, Западна Европа или „Стара Европа“ (Рамсвел), го заборава она минато за кое треба да преземе одговорност за жртвите?

Забранета меморија - теоретска рамка

Во статијата „Бојното поле на Европа - транснационална меморија и европски идентитет“, Claus Leggewie смета дека непходен услов Европа да се справи со заедничките политички проблеми е да развие пан-европска свест, која пак мора да се занимава со прашањето на европската меморија. Неговата теза е дека таа европска меморија не може да се сведе само на искуството на Холокаустот и на Гулазите туку ќе мора „да го вклучи и искуството на протерувањето“, во кое спаѓа и прашањето за европската колонијална историја. Таа, според Leggewie, мора „да биде во состојба да ги сподели спомените без да ги сврти едните против другите“ (Claus Leggewie, http://www.eurozine.com/articles/2009-12-03-leggewie-mk.html).

Во теоријата веќе станува недвосмислено јасно дека моќта која одредува кои приказни можат да се раскажуваат, а кои не, не е безначајна. Токму тој однос на дозвола и забрана за раскажување на некои приказни е она што го произведува дискурсот, процес кој сопред Мишел Фуко е „контролиран, селектиран, организиран“. Силите кои го контролираат производството на дискурси не се дадени еднаш засекогаш, па затоа е возможна и прераспределба на моќта низ различни процедури. „Во општеството какво што е нашето многу добро ги познаваме правилата на исклучување. Нам најочигледна и наблиска од таквите интереси ни е забраната. Многу добро знаеме дека не сме слободни да речеме што било, дека не можеме едноставно да зборуваме за што било каде и кога ќе посакаме“ (Foucault, 1082:216). Потпирајќи се на постколонијалната теорија, Златко Крамариќ го посочува односот помеѓу изоставувањето (или забраната) на некои приказни и карактерот на заедницата сметајќи дека тоа „недвосмислено упатува на тоталитарниот карактер на заедницата“. Привременото суспендирање на некои културни практики (или нивното одложување) ги наведува „постколонијалните теоретичари на заклучок дека моќта на раскажување на само одредении/дозволени приказни во некое општество всушност е одлучувачка за односот помеѓу културата и империјализмот“ (Kramaric, 2009:133). Но, како што не учи постколонијалната кртика, потискувањето на приказните кои се однесуваат на трауматичното минато или на т.н. „непријатни епизоди“ (Крамариќ) нема да може да ги разреши проблемите со кои денес се соочуваме. Книжевноста воопшто, а романот посебно, имаат таква моќ постојано да потсетуваат на минатото, или како што воопштено вели Доминик ла Капра „минатото доаѓа во вид на текстови, текстуализирани остатоци-сеќавања“ (LaCapra, 2001:21). Особено кај романите кои се дадени во вид на сеќавање може да се воспостави аналогија меѓу книжевноста, која во крајна линија е можност за репрезентација на траумата во минатото, и траумата, која, пак, се дефинира како криза на репрезентацијата. Таа, книжевноста, ги става во погон сите оние механизми кои се нужни за придвижување на политиката на сеќавање, зашто, како што вели Крамариќ, токму таа ќе овозможи надминување на траумата, на освестување на траумата и со

тоа, слично на психоанализата, најнакрај ќе ја разреши преку фиктивна реконструкција на изворот од кој настанала. Правејќи паралела со процесите на психоанализа во терапијата со луѓето кои доживеале траума, Крамариќ констатира дека „со воспоставување на континуирана приказна пациентот воедно завладува (или се мисли дека завладува) со светот околу себе и со начинот на неговото испишување и едновремено и самиот се конституира како целовит субјект. Имено, траумата ќе биде разрешена дури тогаш кога преживеаната личност ќе развие нова општествена „шема“ за разбирање на сето она што во минатото се случило ... Затоа, можеме да кажеме дека нарацијата, од една страна, ни помага во контролирањето на „светот“, а од друга, пак, страна таа активно учествува во создавање на перцепција за него“ (Kramaric, 2009:135). Ако овие констатации соодветно ги примениме на колективот, на заедницата (во нашиов случај Европа, секако обединета и без граници) ќе констатираме дека *за таа да се конструира како целовит субјект* потребна е *нова општествена шема за разбрање на сето она што во минатото се случило.* Следствено, екстернализацијата на насилното минато не ја разрешува траумата, исто како што тоа не го прави и заборавањето/забраната за некои приказни.

Оттука, при поставувањето на прашањето дали Европа може да го постигне својот заеднички идентитет и така да ја оствари целта „Европа без граници“, неодминливо се наметнува и прашањето дали постојат приказни кои се „одложени“, т.е. дали Европа потиснува некои од трауматичните делови на минатото и зошто? Дали европската меморија е асиметрична?

Во статијата „Бојното поле Европа - транснационална Европа и европски идентитет“ Claus Leggewie констатира дека иако Европа си приспомнува за „трансферот на популации на широки територии“, по распаѓањето на големите империи од 19 век па сè до протерувањата предизвикани со распадот на Југославија, сепак доминантната меморија е етничкото чистење поврзано со Холокаустот. Иако, според него, искуството од Холокаустот е основно, „сепак дефиницијата за европската меморија не може да биде редуцирана“ , т.е. таа мора „да ги вклучи искуствата на протерувањата ... и да биде во состојба да ги според спомените без да ги сврти едните против другите“ (Leggewie, www.eurozine.com/ articles/ 009-12-03-leggewie-mk.html). Етничкото чистење и протерувањата во 20 век, имаат европска димензија и претставуваат точка на контроверзии од кои зависи можноста да се види заедничкиот европски идентитет. Од 19 век наваму, депортирањата и етничките чистења се појавуваат секаде онаму каде што се одвива процесот на создаваање на нации и држави. Оваа „колатерална штета“ на создавањето држави произлегува од идејата дека внатрешната и надворешната сигурност и политичкиот легитимитет на самите држави произлегува од етнички хомогенизираниот колектив. Иако денес оваа идеја теоретски е напуштена, практично сè уште, во еден друг облик, владее со умовите на луѓето и прозведува забрани од различен тип.[1]

Во тој контекст, а со оглед на одредбите на Договорот за Европска унија во кој, да се потсетиме, секој има право на своја историја, култура и тради-

[1] Една од најновите дискусии во Западна Европа се однесува на тоа дали муслиманските жени можат да го носат своето традиционално фереџе во земјите на Западна Европа, предизвикана од одлуката на Франција да го забрани фереџето за „јавна употреба“.

ции, т.е. секој има право да ги штити своите интереси, се поставува прашањето дали на Република Македонија ѝ се овозможува овој општ принцип? Од ова прашање произлегуваат уште две: прво, дали овој општ принцип е воопшто возможен, ако првиот и вториот дел, (правото на историја, култура, традиција и правото да се штити сопствениот интерес) се некомпатибилни? И второ, дали поделеноста на Европа на ЕУ и другите, произведува несовладливи пречки за праведно решение, следствено и за нејзино обединување?

Мојата теза е дека обединувањето на Европа тешко може да се оствари на принципите кои се пропишани од страна на ЕУ, а кои дозволуваат (или уште подобро произведуваат) исклучување на делови од нејзината колективна меморија. Европската колективна меморија е поделена на толку варијанти колку што постојат и национални култури. Исклучувањето на едни и фаворизирањето на други не може да го произведе колективниот идентитет.[2] Бидејќи станува збор за трауматични места (како што е етничкото чистење, искуствата по логорите, силувањата) кои и денес ги придвижуваат страстите зашто процесот не е комплетиран, контроверзната природа на споделената европската меморија претставува точка на сопнување и во внатрешната и во надворешната политика. Таа произведува конфликти и во рамките на „Стара Европа“ за кои се сметаше дека се надминати. Во услови на нови конфликтни интереси, на површина излегуваат и старите „нерасчистени“ сметки кои, пак, придонесуваат за актуализација на т.н. „авторитарно право на историски легитимитет“ кој се компензира со „етно-националистички сентимент“ (Leggewie). Така прашањата поврзани со меморијата не се однесуваат толку на минатото колку на актуелните политички проблеми. Прашањето е дали „етнонационалистичкиот сентимент“ кој создава конфликти може да биде елиминиран со исклучување на дел од меморијата на нациите, во случајов македонската, или пак, тој ќе произведува конфликти сè додека не се интегрира во колективната меморија? Еден од можните одговори на ова прашање е даден и во опусот на Ташко Георгевски.

Романсиерскиот опус на Ташко Георгевски

Раскажувачкиот опус на Ташко Георгиевски[3] ја воведува т.н. „егејска“ тема во македонската литература, која се однесува на случувањата во еден дел на Грција, во Егејска Македонија, во периодот помеѓу 1946 и 1949 година, во историјата означен како период на Граѓанска војна. Георгиевски опсесивно пишува за теророт и за раселувањето на дел од македонскот народ кој живее

[2] Во таа насока Leggewie наведува: „Иницијативите како што е Европската мрежа на меморија и солидарност вршат кампања против чистата национална и реакционерната меморија од таков тип, спроведена, според мислењето на нејзините критичари, од страна на германскиот Zentrum gegen Vertreibung (Центар против протерување). Во текот на дебатата иницијаторите на центарот, пред сè Лигата на протерани, мораше да ја интегрира европската и глобална димензија во настаните и во заложбите. На тој начин, Центарот беше во состојба да формира дел од европската мрежа, меѓутоа, веројатно ќе помине многу време пред Полјаците и Германците да можат да се навикнат на идејата за учебници од заеднички автори, како што тоа стана возможно во германско-францускиот случај (рака на срце после периодот на помирување кој траеше 40 години).

[3] Ташко Георгиевски е автор на романите: *Луѓе и волци, Судови, Црно семе, Змиски ветар, Време на молчење, Рамна земја, Црвеното коњ.*

на овие простори. Имено, за време на Втората светска војна, македонскот народ во Грција, заедно со Грците, се вклучуваат во борбата против фашизмот под раководство на Комунистичката партија на Грција. Меѓутоа, по завршувањето на војната, кога КПГ и ЕЛАС, нејзината партизанска армија ослободуваат и владеат најголем дел од територијата на Грција, почнува теророт против сите оние кои биле учесници во Движењето на отпорот. Групации наоружани Грци, соработници на фашизмот, го спроведувале законот на насилството, убиствата, силувањето, теророт, особено суров во областите населени со Македонци. Во теророт не се без вина Велика Британија и САД, кои ги поддржуваат појалистичките сили во Грција. Во поделбата на светот на сфери на интерес помеѓу СССР и САД, во која учествува и Велика Британија, Граѓанската војна во Грција претставуваше почеток на Студената војна, а првите жртви беа припадниците на комунистичкото движење во Грција. Во теророт над населението и во формирањето на „логорите на смртта“, слични на оние формирани од фашистичка Германија, настрадаа илјадници комунисти, но и невино население. Оние што го преживеаја теророт, околу 56 000, беа принудени да ја напуштат Грција. Од нив 40 000 беа Македонци.

Обединувачка тема на опусот на Георгиевски е проблемот на прогонетиот човек кој постојано се соочува со состојба на бегање пред смртта, хаос и економската беда, недостаток од внатрешна поткрепа бидејќи е изместен од родното тло, од познатиот и сакан простор, психолошки пустош како последица на малтретирањата, торурата, разделбите и осамата. Таквата состојба кај ликовите во романите конструира две животни расположенија: живот во спомени кои зборуваат за трагичното минато и опсесивна желба за реинтеграција, враќање на родното тло. Неостварливоста на желбата, молкот пред неправдата, рамнодушноста пред злосторството е она со што се среќаваат ликовите-бегалци.

Преживеаната траума и егзилот произедуваат неколку крупни симболи - маглата, коренот, ѕидот, коските - врз кои се гради сликата на свет на прогонетиот човек. Тие слики имаат симболично значење и прераснуваат во темелна метафора на потрага по изгубениот идентитет претставен преку:

- слики на распаѓање на личниот идентитет преку понижување, казни, насилство и тортура;
- слики на распаѓање на семејниот идентитет преку урвање/палење на куќата (симбол на човечкиот космос, засолниште и заштита), огништето (симбол на заедничкиот семеен живот, на домот и врската помеѓу мажот и жената) и ѕидот, границата (симбол на раздвојувањето на блиските, на прогонетите од оние што останале, на прекинати комуникации) и
- слики на распаѓање на колективниот идентитет преку воведување на симболи кои означуваат хаотични, неизвесни состојби, загрозеност и опасност, каков што е маглата (симбол на неодреденото, на развојните фази во кои облаците уште не се разликуваат).

Овие слики го попречуваат замислувањето на надворешните граници како внатрешни, или „внатрешните граници мораат постојано да бидат замислени како проекција и заштита на внатрешната колективна личност, која секој ја носи во себе и која му овозможува да го населува времето и просторот како место на кое секогаш сè било и во кое секогаш сè ќе биде ‚дома‘ “ (Kramaric, 2009:112).

Оттука, релацијата помеѓу идентитетот и меморијата е неоспорна, а тоа бара одговор на прашањето што всушност е меморијата? Memory has been used to denotate the contents as the past as they become present and the process the brings the past into a present (King, 2001), as a supstitute for History (Nora, 1978), an as complementary to history (Boodry, 2005). A distintion has also be made between social and historical memory (Halbwach, 1980), with social memory regarded as the memory of the one has experienced personally (or a group to which a person belongs has experienced) had historical memory that which has been mediated buy films and book. Она што романите на Ташко Георгиевски го носат како сеќавање е неможноста на затворањето на кружна патека од Егејска Македонија, Ташкент (СССР), Војводина (Р.Србија), Република Македонија do Egejska Makedonija, по која се движат бегалците, не заради минатото кое е завршено, туку заради последиците на тоа минато во сегашноста кои се отворени.[4] Отвореноста на т.н. „егејско прашање“ во сегашноста има далкусежни политичко-етички ефекти и е дел од спорот на Република Грција со Република Македонија околу името. На трауматичното минато кое подразбира мачење, чувства, иселување, силување не му е дозволено затворање. А дел од процесот на создавање на заеднички европски идентитет е признавање на траумата од минатото на начин кој спречува негово негирање. Во вакви случаи прв елемент е „the need to transform the memory of trauma the closed memory, which obsessively send us back to the tempoline memory. Therefore, once it is established that the past was really true, that it was not a nightmare, that it pervades our skin and that we recognize and accept what happened, we will know that it can be overcame. It is the awerencess that it really happened and that we are not willing to let it ever happen again" (Purreza, 2002:158).

Три од посочените романи на Георгиевски (*Sидови, Црно семе* и *Црвениот коњ*) се случуваат на „родното тло“, односно во Грција. Тоа ни овозможува да ја испитаме разликата што ја прави границата во однос на моќта на субјектот за отпор на силите на моќта кои произведуваат неповолна егзистенција. Ако од онаа страна на границата, во туѓина, ликот е потполно дезинтегриран, од оваа страна тој демонстрира голем капацитет за отпор, најјасно репрезентиран во романот *Црно семе.* Стожерниот лик на романот, Доне Софичанов, чија животна приказна се следи и во другите романи, „е парадигматичен пример за (не)успехот на „превоспитување/казнување“: крајот на романот сведочи дека суровите истражувачи не успеале да го скршат јунакот на романот! Сите оние мачења, тепања и другите бесмислени казни, на кои стражителите систематски го изложувале, јунакот на романот успева стоички да ги издржи. Тој храбар чин треба да се интерпретира како свесен „отпор“ на јунакот против одредени хегемонистички визии и пракси!“ (Kramaric, 2009:114). Имено, во логорот на смртта, современо мачилиште кое успева да го смисли извитопереният човечки ум, грчкот офицер не успева да го „превос-

[4] Визниот режим што беше пропишан во односите на Република Грција со Република Македонија ѝ овозможуваше на Република Грција без образложение да забрани влез на своите поранешни жители на територијата на Грција. Тој режим беше укинат со воспоставување на визната либерализација на Р. Македонија и ЕУ, но и денес Р. Грција не го признава македонскиот пасош, па граѓаните на РМ мораат да се согласат на лист хартија кој е супституит за нивниот пасош доколку сакаат да влезат во РГ.

пита“ Доне, т.е. да го убеди дека треба да го потпише листот со кој тој се откажува од Комунистичката партија. Упорноста на Доне не е мотивирана од вербата во комунистичките идеали, туку едноставно затоа што тој ја има својата вистина - дека е Македонец и селанец кој не се занимава со политика. Со таа едноставна, неука, обична човечка логика, тој јасно и гласно се спротивставува на тортурата, неговата приказна е рамноправна со онаа на надмоќниот грчки офицер сè додека успева да најде начин да издржи пред тортурата. Оти тој, таквиот обичен, неук селанец, интуитивно и од искуството стекнато во логорот (врз примерот на своите соселани што не успеале и ја потпишале изјавата), точно знае дека со ставањето потпис на парчето хартија го губи правото на глас, ја губи рамноправноста во правото да ја раскажува својата приказна. Зашто, како што вели Жижек, во логорски услови „нема место ниту за најформалното и најиспразнето право на субјективитет“ (Zizek, 2006:2). Тоа право на говор го имаат и другите ликови кои дејствуваат во просторот на „родниот крај“. Во *Судови* авторскиот раскажувач ја фаворизира интимната, субјективна драма на ликот Аџигого, тој ја презема неговата перспектива, а во *Црвениот коњ* ликот говори во прво лице, па приказната се развива како однос помеѓу доживеаното и раскажаното „јас“. Така, од аспект на раскажувачката трансмисија, ликовите се главни носители на информациите што читателот ги добива. Можноста да ја раскаже својата прказна, всушност да се објави „контра-меморијата“, јасно ја посочува позиција на жртва, односно јасно ги исцртува границите на насилниците и жртвите. Отаде границата, на „безбедната зона“, далеку од логорите и теророт, Доне Совичанов, како и сте прогонети, ја губи таа моќ на говорот. Тие се неми набљудувачи на она што им се случува, зашто ниту можат да се лоцираат себеси во новите услови ниту можат да го препознаат „непријателот“. Тие и буквално и метафорички живеат во магла, во исчекување и напнатост, покрај железнички станици и вагони.

Што всушност се случува со губењето на „родното тло“ е прашање што во овој контекст мораме да си го поставиме. Дали „родното тло“ подразбира дека Ташко Георгиевски „не се разликува од деветнаесетвековните патриотиромантичари кои во нацијата-држава ги нашле своите соништа, нешто што е самостојно?“ (Kramaric, 2009:112). Повеќе сум на мислење дека „родното тло“ е метафора на неможноста да се раскаже својата приказна, на одземениот глас, на молкот со кој се соочуваат бегалците и во себе самите, кон другите и на другите кон нив, одземената можност да дадат отпор на повторената неповолна позиција, на одземената можност за отпор. Молкот го заменува теророт, но насилството не исчезнува. Тоа се исчитува во претворањето на субјектот во објект кој трпи дејствие, но не е способен да дејствува. Ако на „родното тло“ ликот имаше право на слободен збор (да потпише или не) и во односот со Другиот можеше, макар привремено, да најде потпорни точки каде неговиот идентитет ќе се стабилизира (Доне има знаење за тоа што тој е - Македонец, селанец и што не е - комунист), отаде границата идентитетот на бегалците не може да најде такви упоришта. Тие немаат право на избор, туку се контролирани и водени од некој непознат, невидлив центар на моќ кој одлучува во нивно име и говори во нивно име. Со тоа говорот на бегалците е строго контролиран и возможен само во сферата на приватното. Во јавноста нивниот говор не се слуша ниту се памети.

Но она што се заборава е дека меморијата не може да се регулира мнемотехнички, т.е. само преку официјализирани ритуали. Она што може да се

стори на официјално ниво е да се воспостави европски начин на паметење на насилството во минатото во кој одредени насилни настани нема да се заборават. Сметам дека тезата која вели подобро е непријатните настани да се заборават за да може да се гради иднината се сосема неприфатлви. „Непријатните настани“ за да не бидат точки на сопнување во иднината зашто не е возможно да има стабилно општество ако не се направи критички преглед на минатото. За тоа Европа веќе има искуство видено во преземањето на вината на Германија за Холокаустот.

Литература:

Banus, E.
(2002), „Cultural Policy in the EU and the European Identity“, во: Farrell, M., Fell, S. i Newman, M. (ur.), *European Integration in the 21st Century.* London: Sage Publications.
1973,
Boodry, Kathryn:
(2005) *,: Histories of Collaboration and Narratives of Resistance in Post-colonial Korean History and Memory,* New School for Social Research, 2005 (web) http://www.newschool.edu/nssr/historymatters/panels/panel14/index.html
Declaration on European identity, Copenhagen report,
www.ena.lu/declaration_european_identity_copenhagen_14_december_1973-020002278.html
Ватимо, Џани:
Постои ли европски иденитет, http://okno.mk/node/3667
Diez, Thomas:
(2004), “Europe’s Others and the Return of Geopolitics.” *Cambridge Review of International Affairs*. Routledge. Volume 17, Number 2 / (July, :319–335).
Diez, Thomas, Stephan Stetter and Mathias Albert:
(2004), “Theorising the Impact of Integration and Association.” *Working Papers Series in EU Border Conflicts Studies: The European Union and the Transformation of Border Conflicts*,” no. 1. Routledge. University of Birmingham (January: 4-20)
Илиќ, Горан:
Декларацијата за европскиот идентитет како аксолошки фундамент на европскиот мултилатеризам, http://evrodijalog.eu/pdf/ED%2011/ED11%20%5B161-171%5D.pdf, пристапено на 3.8.2011
King, RH:
(2002) *Reflections on Memory, Identity and Political Action,* Robert Penn Warre Centre for the Humanities, Online newsletter, Spring 2002, Vol. 10, No 2,
www.vanderbilt.edu/rpw_centre/Is02a.htm
Kramarc, Zlatko:
Tekst, identitet, nacija, Naklada Ljevak, Zagreb
LaCapra, Dominc:
(2001), *Wrting History, Writing Trauma,* Baltimore, John Hopkings
Leggewie, Claus:
Bojnoto pole Evropa - *Transnacionalna memorija i evropskiot identitet* (http://www.eurozine.com/articles/2009-12-03-leggewie-mk.html)
Novak, S. P.
(2004), „Civilizacijski korijeni i baština“, *Kolo,* 1, (79–95).
Ninkovich, F.
(2003), „Eurokultura: je li važna?“, *Europski glasnik,* 8, (99–115).
Nora, P:

(1989) „Between Memory and History: Les Lieux de Memoire“, *Representations,* Issue 26, Special Issue: Memory and Counter-Memory, Spring,
http://www.jstor.org
Пејчинова, Ана:
Pureza, JM
(2002) Legal Mechanisms in Peace Processes, in *Refugees and Post- conflict Reconciliation,* proceedings of the Second Seminar, Humanitarian crisis, post Conflict Reconciliation, Lisbon-Sintra, 21-23 November
Замислена Европа:Нужни насилства на миротворниот идентитет
http://www.anapejcinova.org/Articles/zamislenaevropa.htm, пристапено на 4.8.2011
Foucault, Michael:
(1982), *The Archeology of Knowledge & The Discourse on Language,* New York
Halbwachs, M:
(1980) *The Collective Memory* . New York, Harper & Row
Čepo, Dario:
Od nacionalnog k supranacionalnom: evrposki identitet i evropska unija,
http://tripalo.hr/knjige/NacIdent/cepo.pdf
Wæver, Ole.
(1998), „Insecurity, Security, and Asecurity in the West European Non-war Community.“ *Security Communities*. Emanuel Adler and Michael Barnett (eds.), Cambridge: Cambridge University Press,. (1999) Уговор о Европској унији, Београд
Zizek, Slavoj:
(2006), "Kad partija digne ruku na sebe,
http://www.mi2,hr/radoActive/past/tht/03.06.zizek.kadpartijadgne.rtf

THE EXILE AS A PERMANENT TRAUMA OR "AEGEAN TOPIC": FORGOTTEN/FORBIDDEN HISTORICAL NARRATIVE

Loreta Georgievska-Jakovleva

Summary

Considering all subtle contradictions perpetually emerging from the European Union – EU legislative regulations, especially the European Union Agreement from 1992, this paper investigates how EU regards its own history within the proposition of creating collective European identity. This is truly a momentous occasion to point out the deficit of permanent (or existing) identity matrixes. Thus, one would logically ask the following questions: what does Europe remember from its past? Did Europe forgot to take responsibility for the history that unfolded as a result of the process of externalized aggression. There is a link between the asymmetry of the Western European memory and the power of Western European clique that decides which stories will be narrated and which ones will be left out. The connection between the acts of allowing and denying creates a discourse, which, according to Michel Foucault is "controlled, sellected and organized" and it is directly related to the identity matrix. Therefore, this paper analyzes the "Aegean subject" as elaborated in the writings of Tasko Georgievski ; at the same, using this subject as a frame of reference, this paper also attempts to elucidate if the conflict producing "ethnonationalistic sentiment" should be elliminated by creating amnesis amongst the nations, in this case, the Macedonian nation. Otherwise, this memory will continue to create conflicts until, with time, becomes integrated in the realm of the collective memory.

Surviving the trauma and exile, as described in the narratives of TaskoGeorgievski, can create inmages that have simbolic meaning and morph into profound metaphor, epitomizing the search for the lost identity. The lost identity is portrayed with massive collapse of the personal identity by insult, punishment, extort, alongside with the colapse of the family identity through demolition, burning the family homes, building protectie walls, and frontiers. Moreover, the lost identity arises from the fall of the collective identity, conveyed through symbols of chaotic and unsettled situations that broadcast high levels of threat and danger.

The loss of "birth land" is not associated with the 19th century patriotic-romantic creed about one-nation-country; quite the contrary, it is an expression of incapacity to tell a story, it is a metaphor of deprived declaration, attempt to voice the silence of the refugees. Overall, this loss is experienced as seized opportunity to rebel one perpetually unfavorable position. Even though the silence acts as a mechanism that replaces the terror, still, the hostility can not dissapear. It purifies

itself in the process of impact while the subject transforms into object, at the same time remaining impotent for action.

In conclusion, I need to reiterate that the so called “Aegean theme” initially ellucidated through the narratives of Georgievski, demonstrated that the traumatic past of the refugees cannot be forgotten unless it is entirely acknowledged. Thus, if Europe desires to realize allied European identity, Europe must propose advanced matrixes for that reason. In this context, every political decision must include ethical consideration.